

Kansalaisuushakemuksen käsittelyn viipyminen

KANTELU

Kantelija on 5.6.2025 eduskunnan oikeusasiamiehelle osoittamassaan kantelussa arvostellut Maahanmuuttoviraston menettelyä kansalaisuushakemuksensa käsittelyssä. Kantelija oli kertomansa mukaan hakenut kansalaisuutta yli neljä vuotta sitten, mutta ei ollut vielääkään saanut päätöstä.

Kantelija on kertonut tiedustelleensa asian käsittelystä useasti Maahanmuuttovirastolta, mutta saaneensa vastaukseksi vain, että asia odottaa selvitystä toiselta viranomaiselta.

Apulaisoikeusasiamies on 22.8.2025 siirtänyt kantelun oikeuskanslerinvirastoon käsiteltäväksi.

SELVITYS

Maahanmuuttovirasto on 15.10.2025 antanut siltä pyytämäni selvityksen, joka lähetetään kantelijalle tiedoksi tämän päätöksen ohessa.

RATKAISU

Sovellettavat oikeusohjeet

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai

muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi.

Hallintolain (434/2003) 23 §:n mukaan asia on käsiteltävä ilman aiheetonta viivytystä. Viranomaisen on esitettävä asianosaiselle tämän pyynnöstä arvio päätöksen antamisajankohdasta sekä vastattava käsittelyn etenemistä koskeviin tiedusteluihin.

Kansalaisuuslain (359/2003) 13 §:ssä on säädetty kansalaistamisen yleiset edellytykset. Niihin kuuluvat 1 momentin 3 kohdan mukaan muun ohella, että ulkomaalainen hakemusta ratkaistessa ei ole syylistynyt muulla kuin rikesakolla rangaistuun tekoon eikä häntä ole määrätty lähestymiskieltoon (nuhteettomuusedellytys).

Kansalaisuushakemukselle ei ole kansalaisuuslaissa (359/2003) määritelty enimmäiskäsittelyaikaa lukuun ottamatta lain kiireellistä käsittelyä koskevaa 20 a §:ää (474/2024, voimaan 1.10.2024), jonka mukaan kansalaisuushakemus käsitellään kiireellisenä, jos hakija on kansainvälistä suojelua saava tai kansalaisuudeton.

Asiassa saatu selvitys

Maahanmuuttoviraston selvityksen mukaan kantelija haki kansalaisuutta ja tunnistautui 21.7.2021. Kantelijan kansalaisuushakemus ohjautui tarkempaa selvitystä vaativien hakemusten koriin henkilöllisyyteen liittyvien seikkojen vuoksi.

Kantelijan hakemus otettiin käsittelyyn 6.6.2023. Kantelijalla oli tuolloin rekisteritarkastusten perusteella avoinna rikostutkinta vuodelta 2021, jossa kantelija oli rikoksesta epäillyn asemassa. Hakemuksen käsittelijä seurasi tutkinnan etenemistä rekisteritarkastuksin lokakuussa 2023 ja 28.6.2023, jolloin rekisterissä oli uusi vireillä oleva rikostutkinta kesäkuulta 2023, jossa kantelija oli rikoksesta epäillyn asemassa. Hakemuksen käsittelijä teki rekisteritarkastukset myös toukuussa 2024 ja kesäkuussa 2024, jolloin rekisterissä oli uusi kantelijalle kesäkuussa 2024 määrätty sakko 1.6.2024 tehdystä rikoksesta. Kesäkuussa 2024 Maahanmuuttovirasto sai tietoonsa vuoden 2021 rikosepäilyssä elokuussa 2023 tehdyn syyttämättäjäättämisspätöksen. Hakemuksen käsittelijä teki rekisteritarkastuksen elokuussa 2024, jolloin rekisterissä oli uusi vireillä oleva rikostutkinta elokuulta 2024, jossa kantelija oli rikoksesta epäillyn asemassa. Hakemuksen käsittelijä teki rekisteritarkastukset syyskuussa 2024, lokakuussa 2024 ja helmikuussa 2025. Kesäkuussa 2023 epäillyn rikoksen esitutkinta oli lopetettu tammikuussa 2025. Hakemuksen käsittelijä teki rekisteritarkastuksen toukokuussa 2025, jolloin kävi ilmi, että elokuussa 2024 epäilty rikosasia oli siirretty syyttäjälle maaliskuussa 2025. Kesäkuussa 2025 tehdystä rekisteritarkastuksesta kävi ilmi, että kantelija oli saanut tuomion elokuussa 2024 tehdystä rikoksesta. Tuomion tultua lainvoimaiseksi Maahanmuuttovirasto kuuli kantelijaa 24.6.2025 lainvoimaisista

rikostuomioista. Kantelija vastasi 5.7.2025. Maahanmuuttovirasto teki kielteisen päätöksen kansalaisuushakemukseen 14.7.2025.

Maahanmuuttoviraston selvityksen mukaan kantelijan kansalaisuushakemuksen käsittely kesti yli 47 kuukautta. Hakemus oli odottanut käsittelyvuoroaan jonossa noin 22 kuukautta ilman aktiivisia käsittelytoimenpiteitä. Käsittelyn viivästyminen ennen käsittelyyn ottamista johtui kansalaisuushakemusten käsittelyn ruuhkasta, eikä hakemuksen käsittelyn viivästymiselle ole ollut tässä vaiheessa havaittavissa muita syitä. Sen jälkeen, kun kantelijan hakemus on otettu käsiteltäväksi, hakemuksen käsittelyssä jäätin odottamaan vireille tulleen keskeneräisen poliisin rikostutkinnan valmistumista. Kantelijaan kohdistuvat rikosepäilyt ovat merkittävästi vaikuttaneet hakemuksen varsinaisen käsittelyn keston. Kantelijalla on ollut keskeneräisiä nuhteettomuusedellytyksen arviointiin vaikuttavia rikostutkintoja vireillä vuodesta 2021 lähtien ja uusia rikosepäilyjä oli tullut ilmi hakemuksen käsittelyn aikana.

Maahanmuuttovirasto on organisoitunut vuonna 2024 prosessiohjausmallin mukaisesti. Prosessiohjausmallilla pyritään tehostamaan ja sujuvoittamaan lupakäsittelyä ja varmistamaan riittävät resurssit hakemuskäsittelyn kehittämiseen. Uudistuksen tavoitteena on myös käsittelyaikojen lyhentäminen. Kansalaisuushakemusten ruuhkan purkaminen on nimetty yhdeksi painopisteeksi Maahanmuuttoviraston tulossopimuksessa ja strategiassa vuosille 2024–2025. Maahanmuuttoviraston lupa- ja kansalaisuusosaston kansalaisuusprosessissa on käynnistetty 1.4.2025 ruuhkanpurkuprojekti, jonka toteuttamiseksi kansalaisuusprosessiin on lisäresursoitu määräaikaista käsittelijöitä. Kansalaisuusprosessissa on myös toteutettu kevään 2025 aikana koriuudistus, jonka tarkoituksena on tasoittaa hakemusten ohjautumista eri koreihin, mikä lyhentäisi kaikista pisimpään käsittelyä odottavien hakemusten käsittelyä.

Kantelija tiedusteli hakemuksensa käsittelytilannetta Maahanmuuttovirastolta useita kertoja. Maahanmuuttovirastosta vastattiin kantelijalle, että hakemus odottaa tietoja toiselta viranomaiselta.

Maahanmuuttovirasto on todennut, että yleensä keskeneräisistä rikostutkinnoista ei voida kertoa hakijoille, ellei tiedon kertomiseen ole lupaa asian tutkinnasta vastaavalta viranomaiselta. Maahanmuuttoviraston tulee huolehtia siitä, ettei tiedon antaminen vaaranna tai haittaa asian käsittelyä toisessa viranomaisessa. Tässä asiassa keskeneräisten rikostutkintojen osalta ei tehty tiedusteluja tutkinnasta vastaavalle viranomaiselle. Tiedustelut tutkinnasta vastaavalle viranomaiselle ovat yleinen käytäntö ja käytössä sen vuoksi, että hakijoille voidaan kertoa hakemuksen tilanteesta ja siitä, miksi hakemus on jäänyt odottamaan toisen viranomaisen selvitystä. Asiassa olisi ollut Maahanmuuttoviraston näkemyksen mukaan viimeistään kesäkuun 2024 jälkeen perusteltua selvittää, voiko kantelijalle kertoa avoinna olevien asioiden tutkinnasta. Asiakaspalvelu oli toiminut asiassa hakemuksen käsittelijältä saatujen tietojen pohjalta.

Arviointi

Laillisuusvalvonnassa käsittelyaikojen asianmukaisuutta arvioidaan tapauskohtaisesti asian laadun ja siihen liittyvien yksilöllisten olosuhteiden perusteella. Huomiota kiinnitetään muun muassa asian laajuuteen, vaikeuteen ja käsittelyn edellyttämien toimenpiteiden määrään sekä siihen, onko asian käsittelyssä sellaisia vaiheita, joiden aikana se ei ole edennyt.

Kantelijan kansalaisuushakemuksen kolmen vuoden ja yhdeksän kuukauden käsittelyaika on lähtökohtaisesti pitkä. Maahanmuuttoviraston niin ikään kansalaisuushakemuksen käsittelyaikaa koskeneessa toisessa kanteluasiassa ([OKV/2474/10/2023](#)) antaman selvityksen mukaan sisäministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön ja Maahanmuuttoviraston tulossopimuksessa vuosille 2023–2027 (VN/5122/2022) kansalaisuushakemuksen käsittelyaikatavoitteeksi on sovittu 365 päivää.

Laillisuusvalvonnallinen arviointini Maahanmuuttoviraston menettelystä perustuu kanteluun ja virastolta saatuun selvitykseen. Kantelusta tai Maahanmuuttoviraston asiasta antamasta selvityksestä ei ilmene mitään yksilöityjä asiassa tehtyjä selvittämistoimia tai muita toimenpiteitä ennen kesää 2023 eli yli 22 ensimmäisen kuukauden aikana. Arvioni mukaan hakemuksen käsittely on tältä osin viivästynyt aiheettomasti. Hakemuksen kokonaiskäsittelyaikaan tapauksessa on kuitenkin Maahanmuuttoviraston selvityksestä ilmenevin tavoin vaikuttanut merkittävässä määrin hakijaan kohdistuneet rikosepäilyt.

Viranomaisella on velvollisuus vastata asian käsittelyä koskeviin tiedusteluihin. Maahanmuuttovirasto ei ole pystynyt antamaan käsittelyaika-arviota sen jälkeen, kun hakemus on siirtynyt odottamaan toisen viranomaisen selvitystä, eikä Maahanmuuttovirastolla ole ollut tietoa siitä, milloin toisen viranomaisen selvitys saapuu. Maahanmuuttoviraston menettely ei tältä osin anna aiheutta toimenpiteisiin.

Toimenpiteet

Olen jo päätöksissäni 28.5.2024 [OKV/945/10/2023](#) ja 3.6.2024 [OKV/1399/10/2023](#) antanut Maahanmuuttovirastolle huomautukset kansalaisuushakemusten käsittelyn aiheettomasta viivästyksestä ja sen jälkeen useissa päätöksissäni arvioinut kansalaisuushakemusten käsittelyn viivästyneen Maahanmuuttovirastossa aiheettomasti.

Apulaisoikeuskansleri on jo kerrottua ennen 2.4.2024 niin ikään kansalaisuushakemuksen käsittelyn viipymistä koskeneessa päätöksessään OKV/2474/10/2023 kiinnittänyt Maahanmuuttoviraston huomiota asioiden viivytyksetöntä käsittelyä koskevan säännöksen noudattamiseen. Hän pyysi tuolloin virastoa ilmoittamaan, miten kansalaisuushakemusten käsittelyajat ovat kehittyneet viime vuosina, onko käsittelyaikoja saatu lyhennettyä Maahanmuuttoviraston asiassa

antamassa selvityksessä mainitsemilla toimilla, ja mitä lisätoimenpiteitä käsittelyaikojen lyhentämiseksi on mahdollisesti suunniteltu.

Apulaisoikeuskansleri on Maahanmuuttoviraston toimittaman selvityksen perusteella 14.11.2024 antamassaan päätöksessä [OKV/1941/80/2024](#) todennut johtopäätöksensä, etteivät kansalaisuushakemusten käsittelyajat kokonaisuudessaan täyttäneet perustuslaissa ja hallintolaissa edellytettyä asian käsittelyä ilman aiheetonta viivytystä. Hänen mukaansa kansalaisuushakemusten käsittelyaikoja ei vielä Maahanmuuttoviraston toimenpiteistä huolimatta voinut pitää hyväksyttävänä ottaen huomioon kansalaisuuteen liittyvät oikeusvaikutukset ja asian merkitys kansalaisuutta hakevan kannalta. Apulaisoikeuskansleri jatkoi asian seurantaan ja pyysi Maahanmuuttovirastoa ilmoittamaan viimeistään 30.6.2025, miten kansalaisuushakemusten käsittelyajat ovat kehittyneet, sekä mahdollisista lisätoimenpiteistä niiden lyhentämiseksi.

Apulaisoikeuskansleri on Maahanmuuttoviraston toimittaman selvityksen perusteella todennut 23.7.2025 antamassaan päätöksessä [OKV/1500/80/2025](#), että kansalaisuushakemusten käsittelyn tilanne Maahanmuuttovirastossa on kohentunut. Käsittelyssä on kuitenkin edelleen merkittäviä viiveitä sekä laajemmin viranomaistoimintaa koskevia kehittämistarpeita. Apulaisoikeuskansleri on vielä pyytänyt Maahanmuuttovirastoa ilmoittamaan viimeistään 30.6.2026, miten kansalaisuushakemusten käsittelyajat ovat kehittyneet sekä mahdollisista uusista lisätoimenpiteistään kansalaisuushakemusten käsittelyaikojen lyhentämiseksi.

Nyt arvioitavana oleva Maahanmuuttoviraston menettely kantelijan asiassa ei Maahanmuuttovirastolle kerrotuin tavoin kansalaisuushakemusten käsittelyjen aiheettomasta viipymisestä viime aikoina jo annetut useat laillisuusvalvonnalliset seuraamukset ja apulaisoikeuskanslerin asiaa koskeva seuranta huomioon ottaen anna aiheita muihin toimenpiteisiin kuin että saatan Maahanmuuttoviraston tietoon edellä kantelijan kansalaisuushakemuksen käsittelyn osin aiheettomasta viipymisestä esittämäni käsityksen.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskanslerin sijainen

Petri Martikainen

Esittelijäneuvos

Elina Nyholm